

Wydział Rozwoju Miasta | Urząd Miasta Krakowa

Diagnoza i analiza SWOT dla Strategii Rozwoju Krakowa

Kraków | 2014

I. Analiza potencjałów Krakowa w zakresie inteligentnego miasta

GOSPODARKA (SMART ECONOMY)

Cechy smart economy: zaawansowana produkcja i świadczenie usług oparte na przemyśle high-tech i sektorze B+R; przemysły kreatywne i czasu wolnego; wspieranie rozwoju przestrzeni biznesowych (tj. parki technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości, inicjatywy klastrowe); środowisko technologicznych start-upów; transfer technologii i wiedzy.

Diagnoza istniejącego stanu

- **Kraków jest największym ośrodkiem outsourcingu w Polsce, liderem w Europie Środkowo-Wschodniej, liczącym się na rynku międzynarodowym.** Kraków znalazł się w czołówce najnowszego, prestiżowego rankingu „Tholons Top 100 Outsourcing Destinations 2014”¹, oceniającego atrakcyjność regionów dla inwestycji w usługach biznesowych. W zestawieniu wybrano sto najbardziej atrakcyjnych regionów świata dla inwestycji w usługach biznesowych. Wśród 100 najlepszych lokalizacji dla outsourcingu na świecie Kraków zajął 9 miejsce, awansując o 1 pozycję w porównaniu z rokiem 2013. Tym samym stolica Małopolski wyprzedziła Dublin i jednocześnie stała się najlepszym miejscem w Europie dla lokowania tego typu inwestycji². W świetle danych Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych (ABSL, ang. *Association of Business Service Leaders in Poland*), w Krakowie w sektorze usług biznesowych, typu *business processes outsourcing* (BPO) oraz *shared services center* (SSC) zatrudnionych w 2012 r. było ponad 25 tys. osób, co stanowiło 23% ogółu pracowników sektora BPO/SSC w Polsce. Według danych organizacji ASPIRE prezentowanych podczas konferencji „Made in Kraków” współorganizowanej przez UMK zatrudnienie w sektorze BPO/SSC w Krakowie w 2014 r. wynosi ok. 35 tys. osób. Specjaliści z branży oceniają, że za 10 lat w usługach biznesowych w Krakowie może pracować ponad 50 tys. osób – to 150% tegorocznej liczby absolwentów małopolskich szkół wyższych. Obecnie w Krakowie funkcjonuje ok. 80 firm outsourcingowych. Nowe miejsca pracy powstają również w otoczeniu tych firm. Szacuje się, że na każde 1 000 stanowisk w centrach usług wspólnych zlokalizowanych w Krakowie powstaje 267 miejsc pracy w lokalnej gospodarce (w transporcie, szkoleniach, cateringu).
- **Swoje oddziały w Krakowie posiada wiele światowych firm informatycznych, m.in. IBM, Google, Cisco, Motorola, Sabre, Ericpol, Siemens, Samsung, Akamai.** Firmy te często tworzą wyspecjalizowane centra świadczące usługi IT (tzw. *information*

¹2014Tholons Top 100 Outsourcing Destinations: Rankings, Tholons, December 2013 – najważniejszy tego typu ranking na świecie przygotowywany przez międzynarodową firmę Tholons, zajmującą się doradztwem strategicznym w zakresie outsourcingu i inwestycji.

² Kraków został uznany za najlepsze miasto na świecie (na rynkach wschodzących) do lokalizacji centrów usług dla biznesu (BPO) również, m.in. przez UNCTAD - Konferencję Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (Światowy Raport Inwestycyjny UNCTAD 2011).

technology outsourcing – ITO). Z badań ABSL wynika, że usługi informatyczne w zakresie zarządzania aplikacjami to druga po usługach finansowo-księgowych najpopularniejsza dziedzina działalności centrów usług w Polsce (świadczona przez niemal połowę podmiotów), a bardzo duża część z nich jest ulokowana w Krakowie. Jak wskazuje raport ABSL do interesujących wyzwań dla polskich centrów świadczących usługi IT należą projekty polegające na przejęciu odpowiedzialności za tworzenie oprogramowania (zwłaszcza wbudowanego) od dużych koncernów zagranicznych, głównie w przemyśle samochodowym i usługach telekomunikacyjnych. Zgodnie z danymi ASPIRE (prezentowanymi podczas konferencji „Made in Kraków”) zlokalizowane w Krakowie centra oferują przede wszystkim obsługę procesów biznesowych tj. m.in. usługi analityczne, audyt, software development, marketing oraz obsługę funduszy inwestycyjnych. W Krakowie działają również firmy związane z branżą technologiczną, czyli centra IT oraz R&D.

- **Struktura krakowskiej gospodarki uległa w latach 2005-2012 istotnym zmianom.** Liczba mikroprzedsiębiorstw (zatrudniających do 9 osób) wzrosła z 98 644 w roku 2005 do 121 208 w roku 2012. Zmalała z kolei liczba przedsiębiorstw zatrudniających od 50 do 249 osób. Liczba ta zmniejszyła się z 893 do 627 w roku 2012. Liczba podmiotów zatrudniających powyżej 250 osób utrzymuje się na tym samym poziomie. Stosunkowo duża dynamika wzrostu liczby przedsiębiorstw nastąpiła zwłaszcza w sektorze działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, w którym zarejestrowanych w 2012 r. było 15 892 firm – jest to drugi pod względem ilości przedsiębiorstw sektor w Krakowie (najwięcej firm jest zarejestrowanych w branży handel, naprawa pojazdów samochodowych (29 255 firm)).
- **Na przeciętnym poziomie utrzymuje się liczba krakowskich przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacje produktowe i/lub procesowe,** przy malejącej liczbie nakładów przeznaczonych przez nie na działalność innowacyjną (liczba przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na innowacje zmalała z 74 w 2011 r. do 68 w roku 2012).
- **Na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM) wykorzystuje się istotny instrument polityki gospodarczej państwa, jakim jest Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSE).** Zarządzana przez Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o. (KPT) SSE obejmuje 25 podstref na terenie 23 gmin woj. małopolskiego i podkarpackiego. Pomoc publiczna z tytułu inwestycji na terenie SSE jest najwyższa w Polsce. Na dzień 31 grudnia 2012 roku na terenie Krakowskiej SSE 76 firm posiadało ważne zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej, w tym 30 w samym Krakowie i strefie podmiejskiej (zagospodarowanie strefy wynosiło ok. 65% powierzchni). Wśród przedsiębiorstw obecnych na terenach SSE w ramach KOM znajdują się zarówno firmy o zasięgu regionalnym i krajowym, jak też międzynarodowym, tj.: *Comarch, RR Donnelley, Shell czy MAN Trucks*. Według danych na koniec roku 2012 r. na terenie SSE pracowało ok. 12 600 osób, a nakłady inwestujących firm wyniosły prawie 1,8 mln zł. W ramach SSE istotnie rozwija się m.in. sektor usług kreatywnych oraz inicjatywy klastrowe. Na terenie KOM funkcjonują następujące klastry: *Digital Entertainment Cluster, Małopolski*

Klaster Technologii Informacyjnych, Klaster Innowacyjne Odlewnictwo, Klaster innowacyjnych Technologii Recyclingowych *EKO TECH*, Małopolsko-Podkarpacki Klaster Czystej Energii, Klaster *LifeScience* Kraków, Klaster Przemysłów Kultury i Czasu Wolnego, Klaster Zrównoważona Infrastruktura, Klaster Poligraficzny Instytutu Transferu Technologii Poligraficznych, Klaster *Edutainment*. Mimo pozytywnego trendu w zakresie powstawania inicjatyw klastrowych, jak dotąd nie udaje się uchwycić statystycznie ich bezpośredniego wpływu na rozwój gospodarczy Krakowa.

- **Pod koniec 2013 roku całkowite zasoby nowoczesnej powierzchni biurowej na wynajem w Krakowie szacowano na poziomie ponad 547 500 m², co czyni miasto drugim największym rynkiem biurowym w Polsce (po Warszawie).** Wraz z zakończeniem nowych inwestycji szacuje się, że do końca 2014 roku łączna powierzchnia biurowa na wynajem wyniesie 602 800 m². Kraków pozostaje największym i najdynamiczniej rozwijającym się rynkiem biurowym wśród miast regionalnych w Polsce. Dla porównania Wrocław, drugi największy regionalny rynek biurowy w Polsce, posiada zasoby szacowane na poziomie 512 000 m². Z kolei regionalne rynki w Poznaniu, Łodzi i Trójmieście dysponują zasobami od 288 100 m² do 436 400 m².
- **Połowa terenów Miasta jest pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (mpzp).** W latach 2005 – 2013 nastąpił dynamiczny przyrost pokrycia planami z 5,7% (1,9 tys. ha) do 48,2% (15,8 tys. ha) powierzchni Krakowa. Na koniec 2013 roku w strukturze przeznaczenia terenów objętych mpzp, ok. 15% stanowiły tereny przeznaczone pod zabudowę usługową oraz usługowo – produkcyjną. Docelowo planowane jest objęcie planami ok. 60% powierzchni miasta.
- **Z opracowanego dla Krakowa „Bilansu kompetencji branż BPO i ITO w Krakowie”³ wynika, że planowany wzrost liczby absolwentów krakowskich szkół wyższych jest niższy niż deklarowane przez przedstawicieli biznesu tempo wzrostu zatrudnienia.** Prowadzi to do obserwowanego, szczególnie przez firmy BPO/SSC oraz ITO/IT trudności z rekrutacją, które będą się stawać coraz bardziej widoczne. Przewidywana bowiem dynamika wzrostu zapotrzebowania na pracowników w latach 2013-2018 wynosi w branży ITO/IT 41% przy dynamice wzrostu absolwentów 15%. Podobne parametry dla branży BPO/SSC mają wartość odpowiednio 33% i 12,5%.
- **Z opracowanego dla Krakowa „Bilansu kompetencji dla wybranych segmentów branży kreatywnej” (2013 r.) wynika, że Miasto posiadając olbrzymi potencjał ludzki w postaci absolwentów licznych kierunków związanych z branżą kreatywną, ma szanse w najbliższych latach osiągnąć wysoką pozycję w tym obszarze, tak na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym; jedyne, czego potrzebuje, to budowa i pielęgnacja efektywnych kanałów przepływu kapitału ludzkiego między ośrodkami wiedzy (przede wszystkim uczelniami wyższymi, w ramach których realizowane są efekty**

³*Bilans kompetencji branż BPO i ITO w Krakowie* – projekt zlecony przez Urząd Miasta Krakowa zrealizowany przy współpracy Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych UJ oraz Interdyscyplinarnego Centrum Badań i Rozwoju Organizacji przy Instytucie Psychologii UJ (Raport końcowy z badań, wrzesień 2012).

kształcenia) a ośrodkami innowacji (przede wszystkim biznesem, w ramach którego kompetencje przekładane są na konkretne wdrożenia). Wymagane jest wspieranie przedsiębiorstw dających zatrudnienie w tej branży oraz tworzenie zachęt dla przedsiębiorców i inwestorów szukających lokalizacji dla swoich inicjatyw. Aby w pełni wykorzystać potencjał drzemący w branży kreatywnej w Krakowie należałoby zintensyfikować współpracę pomiędzy podmiotami ze sfery nauki, biznesu i jednostkami samorządowymi.

- **Z opracowanego dla Krakowa „Bilansu kompetencji dla branży lifescience” (2013 r.) wynika, że specyfiką branży jest dość znacząca dominacja dużych przedsiębiorstw w obszarze farmaceutyki, (którzy, mimo obecności zaawansowanych laboratoriów i najwyższej klasy specjalistów, nie prowadzą w Krakowie zaawansowanych prac badawczo-rozwojowych), oraz rozproszenie licznych, mniejszych firm o stosunkowo niskim potencjale innowacji.** Aby wykorzystać olbrzymi potencjał drzemący zarówno w kapitale intelektualnym, jak i krakowskiej infrastrukturze, konieczne są zdecydowane działania mające na celu przyciągnięcie do miasta inwestycji nastawionych na zaawansowane prace z zakresu badań i rozwoju oraz zwiększenie przepływu wiedzy między uczelniami a biznesem.
- **W Krakowie powstaje coraz więcej technologicznych start-upów, osiągających sukces w globalnym świecie zaawansowanych technologii.** Podczas prestiżowej branżowej konferencji *TechCrunch Disrupt*, która odbyła się w San Francisco we wrześniu 2013 r., krakowska firma Estimote została wyróżniona tytułem najlepszego start-upu produkującego urządzenia elektroniczne. Firma uzyskała wsparcie finansowe inwestorów ze Stanów Zjednoczonych i rozwija swój produkt m.in. przy współpracy z firmą Apple. Rozwój start-upów w Krakowie wspierają tworzone przez międzynarodowe korporacje inkubatory przedsiębiorczości i technologii, tj. hub:raum (Deutsche Telecom), GammaRebels (hardGAMMA Ventures i Google).

KAPITAŁ LUDZKI (SMART PEOPLE)

Cechy smart people: potencjał demograficzny miasta (korzystna struktura demograficzna mieszkańców); wysoki poziom kwalifikacji i kompetencji mieszkańców; kreatywność mieszkańców; wysoki kapitał społeczny mieszkańców.

Diagnoza istniejącego stanu

- **Wśród dużych miast w Polsce w latach 2005-2012 jedynie w Krakowie i Warszawie odnotowano wzrost liczby ludności.** Według danych GUS w 2012 roku Kraków zamieszkiwało prawie 760 tys. mieszkańców (Krakowski Obszar Metropolitalny – 1,5 mln). Tym samym Kraków (wraz z KOM) stanowi drugi po Warszawie (Obszarze Metropolitalnym Warszawy) obszar pod względem liczby ludności w kraju. Na utrzymujący się pozytywny bilans ludności w Krakowie (i na obszarze KOM) wpływają

dotadnie i relatywnie wysokie w skali kraju zarówno wskaźniki przyrostu naturalnego, jak i wskaźniki migracji. Ogółem w latach 2005-2012 przyrost naturalny w Krakowie wyniósł 1 029 osób, zaś saldo migracji - 5,1 tys. osób. Wysokie saldo migracji charakteryzuje również powiaty sąsiadujące z Krakowem, wchodzące w skład KOM, zwłaszcza krakowski i wielicki (w latach 2005-2012 odnotowano w nich przyrost liczby ludności wynoszący ok. 26 310 osób).

- **Prognozy demograficzne dla Krakowa są umiarkowanie korzystne, choć struktura ludności miasta będzie się zmieniać zgodnie z generalnym trendem starzenia się społeczeństwa.** Według prognozy GUS⁴ liczba ludności Krakowa do 2025 roku będzie wolno rosła, po czym nieznacznie spadnie. Według przewidywań GUS stopniowo liczba urodzeń w Krakowie będzie spadała, natomiast liczba zgonów będzie rosła (tym samym wystąpi ujemny przyrost naturalny, który systematycznie będzie się pogłębiał), z kolei saldo migracji stałych pozostanie dodatnie i będzie nieznacznie wzrastać. Ponadto, coraz bardziej zacierać się może granica pomiędzy ościennymi gminami a miastem (postępować może zjawisko suburbanizacji, którego przejawem jest m.in. wzrastająca liczba ludności Krakowa osiedlająca się w strefie podmiejskiej). W odniesieniu do zmiany w strukturze ludności – należy spodziewać się znaczącego wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby dzieci i młodzieży. Konsekwencją wzrostu odsetka osób w wieku poprodukcyjnym będzie znaczący wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego (liczonego jako ilość osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym). Prognozuje się, że wskaźnik ten wzrośnie z 59,0 w 2012 roku do 74,0 w 2035 roku⁵. W praktyce, dla dalszego rozwoju Krakowa takie zmiany będą niosły wiele różnego rodzaju implikacji, zwłaszcza w odniesieniu do zasobów rynku pracy. W kontekście prognozowanych w Krakowie trendów demograficznych należy podkreślić, że obecnie pod względem struktury wieku ludności sytuacja na rynku pracy jest korzystna i sprzyja rozwojowi gospodarczemu. Należy mieć jednak świadomość, że z upływem czasu będzie się ona pogarszała. Coraz mniej młodych ludzi będzie wchodziło na rynek pracy, co jednocześnie będzie wymuszało wykorzystywanie i przekwalifikowywanie osób w wieku 50+, a w coraz większym zakresie także 60+.
- **Według danych Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 mieszkańcy z wykształceniem wyższym w Krakowie stanowili 31,6%, co stanowiło najwyższy wskaźnik w Polsce.** Odsetek ludności z wyższym wykształceniem w KOM wyniósł 23% i był niższy tylko od odpowiedniego odsetka w Obszarze Metropolitalnym Warszawy.
- **Potencjał naukowy Krakowa tworzy 23 uczelnie wyższe (w tym – 10 państwowych).** W ocenie jakości polskich jednostek naukowych, na 37 jednostek najlepszych (kategoria A+), aż 7 znajduje się w Krakowie (najlepsze UJ – 4 wydziały, AGH – 1 wydział, Instytut

⁴ Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2012-2035, Główny Urząd Statystyczny, 2012.

⁵ Charakterystyka zasobów ludzkich Małopolski. Kraków i powiat krakowski ziemski, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków 2012.

Fizyki Jądrowej PAN, Akademia Muzyczna – 1 wydział). Ponadto w Krakowie mają siedzibę: Narodowe Centrum Nauki, Polska Akademia Umiejętności (w tym Biblioteka Naukowa PAU i PAN), Oddział Polskiej Akademii Nauk (w tym Archiwum Nauki PAN i PAU i innych instytutów PAN), Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury. Swoją siedzibę w mieście mają także jednostki badawczo-rozwojowe oraz węzły wiedzy i innowacji, np. Polskie Towarzystwo Promieniowania Synchronotronowego, CC PolandPlus (obszar zrównoważonej energii), Laboratorium badawcze Towarzystwa Maxa Plancka.

- **W 2012 roku w krakowskich szkołach wyższych kształciło się ponad 204 tys. studentów – razem z doktorantami i studentami studiów podyplomowych (więcej tylko w Warszawie)**, w tym: ponad 59 tys. na kierunkach inżynierskich, 7,5 tys. na filologicznych oraz niemal 17,5 tys. na ekonomicznych i finansowych. Każdego roku naukę na uczelniach kończy około 50 tys. osób. Wielu z tych absolwentów pozostaje w Krakowie i zaczyna tu karierę zawodową. Istotną rolę pełni również kadra naukowa krakowskich uczelni, często współpracująca z miastem w zakresie przygotowywania dokumentów planistycznych, prowadzeniu projektów badawczo-rozwojowych czy współorganizowaniu konferencji.
- W mieście oraz całym regionie od wielu lat funkcjonuje rozbudowana sieć placówek kształcących dzieci i młodzież na kierunkach artystycznych. Edukację artystyczną na poziomie wyższym w Krakowie prowadzą: Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. L. Solskiego, Akademia Muzyczna oraz Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki.
- **Kraków ustępuje jedynie Warszawie pod względem liczby zarejestrowanych w mieście organizacji pozarządowych (NGO)**. Według *Raportu o stanie miasta 2012* w Krakowie zarejestrowanych było 4 132 organizacji.⁶ Mimo generalnie dużej liczby NGO w mieście w roku 2012 odnotowano spadek ich ilości w porównaniu do lat poprzednich, co może być związane z zakończeniem obecnej transzy funduszy unijnych pozwalających finansować działalność organizacji. Maleje również liczba organizacji współpracujących z Gminą Miejską Kraków. Po okresie wzrostu w latach 2007 – 2010 (z 211 do 383 NGO) w roku 2012 liczba współpracujących podmiotów zmalała do 118. Sytuacja ta może wynikać ze znacznego zmniejszenia wysokości środków finansowych przeznaczanych przez Miasto na współpracę z NGO.
- **Aktywność obywatelska i społeczna mieszkańców Krakowa jest relatywnie niska**, co znajduje odzwierciedlenie m.in. w niskiej frekwencji zarówno w wyborach powszechnych, jak i uczestnictwie w procesach konsultacji społecznych prowadzonych przez Miasto. Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w Krakowie w 2006 i 2010 roku była jedną z niższych w regionie (odpowiednio 42,02% i 43,21% przy

⁶ Według danych ogólnopolskiej bazy organizacji pozarządowych ngo.pl – 4.349 podmiotów, a danych GUS – 3.200 podmiotów.

średniej dla Małopolski - 46,11% i 48,58%).⁷ **Niemniej jednak w ostatnich latach w Krakowie obserwuje się wzrost aktywności oddolnych inicjatyw społecznych**, jak np. *Krakowski Alarm Smogowy* czy *Krakowski Dialog Cykliczny – Kontrakt 100 rozwiązań* skutkujących konstruktywnemu wypracowywaniu decyzji ważnych dla rozwoju miasta (m.in. uchwalenie zakazu używania paliw stałych, w tym węgla do ogrzewania mieszkań i domów w Krakowie oraz porozumienie w sprawie realizacji infrastruktury przeznaczonej dla niechronionych uczestników ruchu).

JAKOŚĆ ŻYCIA (SMART LIVING)

Cechy smart living: zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi; oszczędne gospodarowanie energią (wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii); infrastruktura komunalna wykorzystująca technologie informacyjno-komunikacyjne; skuteczna ochrona środowiska naturalnego; tworzenie przestrzeni zielonych.

Diagnoza istniejącego stanu

- **Kraków dysponuje znakomitym wizerunkiem. Jest to najbardziej rozpoznawalne polskie miasto na świecie.** *Genius loci* Krakowa determinuje jego atrakcyjność i kształtuje wizerunek. Strategicznymi punktami odniesienia dla systemu wartości kulturowych Krakowa świadczącymi o jego atrakcyjności są miejsca uznane jako symbole narodowej kultury: Wawel, układy urbanistyczne Starego Miasta i Kazimierza wpisane na pierwszą Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO ale także krajobraz doliny Wisły, Błonia, charakterystyczne dla panoramy miasta wzgórze Jurajskich Parków Krajobrazowych i Krzemionek, kopce Krakusa i Kościuszki, sylwety kościołów i wiele innych miejsc, znaków i form przestrzennych wyznaczających kulturową tożsamość architektury miasta. Dużym potencjałem dysponują również obiekty zlokalizowane poza miastem, a na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, tj.: zabytkowe obiekty w: Wieliczce, Pieskowej Skale, Kalwarii Zebrzydowskiej, Nowym Wiśniczu i Miechowie, a także położone poza KOM, ale w niedalekiej odległości od Krakowa, tj. muzeum byłego niemieckiego obozu Auschwitz-Birkenau.
- **Kraków charakteryzuje bogata oferta kulturalno-rozrywkowa**, o czym świadczy duża liczba instytucji kultury (muzeów, teatrów, instytucji muzycznych, centrów kultury i sztuki, bibliotek), szeroki oferowany wybór kin, restauracji, obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz możliwość spędzania czasu wolnego w parkach lub udziału w popularnych imprezach masowych. W 2012 r. samorząd miejski i wojewódzki finansowały łącznie działalność 9 muzeów, 8 teatrów, 4 instytucji muzycznych, 11 centrów i ośrodków kultury oraz 5 bibliotek z filiami. Bogatą ofertę posiada Muzeum Narodowe z oddziałami oraz inne funkcjonujące w Krakowie muzea: Muzeum Historyczne Miasta Krakowa z oddziałami, Muzeum Lotnictwa Polskiego, Muzeum

⁷ *Wybory samorządowe w województwie małopolskim w 2006 i 2010 roku*, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2011 (dane dot. I tury wyborów samorządowych).

Armii Krajowej, Manggha - Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAR. Miasto może poszczycić się dużą liczbą festiwali teatralnych, muzycznych i filmowych o rozpoznawalnej marce w Europie (np. *Sacrum - Profanum*, *Misteria Paschalia*, *Opera Rara*, *Unsound*, *Międzynarodowy Festiwal Teatralny Boska Komedia*, *Krakowski Festiwal Filmowy*, *OFF Plus Camera*). Corocznie w Krakowie odbywa się kilkadziesiąt wydarzeń kulturalnych o zasięgu lokalnym i krajowym. Liczne są różnego rodzaju imprezy o charakterze masowym (m.in. *Live Music Festiwal*, *Wianki*, *Parada Smoków*, *Emaus*, *Rękawka*). Pozycję metropolitalną Krakowa w zakresie świadczenia usług czasu wolnego umacnia realizacja kolejnych inwestycji wzbogacających ofertę, tj. budowa centrum kongresowego, wielofunkcyjnej hali widowiskowej, Muzeum Tadeusza Kantora (Cricoteca), teatru Variete, Centrum Muzyki.

- **Kraków jest najchętniej odwiedzanym miastem w Polsce (potwierdza to wiele badań i rankingów⁸).** Według badań Małopolskiej Organizacji Turystycznej (MOT) w 2013 r. w Mieście gościło 9,25 mln odwiedzających, w tym 7,25 mln turystów przy czym udział odwiedzających/turystów z zagranicy wyniósł odpowiednio: 2,55/2,45 mln. Cyklicznie prowadzone badania MOT pokazują, że po niewielkim spadku ruchu turystycznego w Krakowie 2009 roku, kolejne lata charakteryzowały się przyrostem liczby odwiedzających. Wzrost ten dotyczył zarówno przyjeżdżających do miasta gości z Polski, jak i z zagranicy.
- W roku szkolnym 2012/13 w Krakowie funkcjonowało 131 szkół podstawowych (w tym 98 samorządowych), 94 gimnazjów (56 samorządowych) oraz 103 samorządowe szkoły ponadgimnazjalne. **Uczniowie krakowskich szkół osiągają co roku wyraźnie wyższe wyniki egzaminów zewnętrznych niż średnio uczniowie w kraju i woj. małopolskim.** W aspekcie kontynuacji nauki na uczelniach krakowskich istotnym jest fakt, że zdawalność matury w 2012 roku wyniosła w Krakowie 90% (w Polsce - 86%).
- **Stan zdrowia mieszkańców Krakowa w ocenie porównawczej ze średnią ogólnopolską jest znacznie lepszy i ulega korzystnym zmianom w ostatnich latach.** Według danych GUS w zestawieniu największych miast w Polsce w Krakowie (obok Warszawy i Trójmiasta) notuje się najkorzystniejsze parametry trwania życia (średnia długość życia kobiet – 82 lata, mężczyzn 75 lat, przy średniej dla Polski wynoszącej odpowiednio 81,0 i 72,7 lat). Analizowane wskaźniki zdrowotne wypadają jednak gorzej od średnich wskaźników dla krajów Unii Europejskiej, co wskazuje na dalsze możliwości poprawy stanu zdrowia. Mimo pozytywnych zmian przeciętnego trwania życia, Polska nadal wypada niekorzystnie na tle czołówki krajów europejskich - długość trwania życia Polaków jest krótsza o kilka lat: mężczyzn o ok. 8 lat, kobiet o prawie 5 lat (wśród porównywanych 40 krajów Polska zajmuje lokatę dopiero w trzeciej dziesiątce: mężczyźni 27, kobiety 24 miejsce).⁹

⁸ Kraków został uznany m.in. przez portal turystyczny *Zoover* - za najlepszą w Europie destynację turystyczną w 2014 roku oraz wygrał plebiscyt portalu turystycznego *TripAdvisor* na najchętniej odwiedzane miasto Polski w 2013 r.

⁹ *Trwanie życia w 2012 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2013.

- W 2012 roku na terenie Krakowa stwierdzono 33 010 przestępstw, wobec 37 585 w 2011 roku, tj. spadek o 12,2% (o 4 575 przestępstw). Według badań CEM Instytutu Badań i Opinii przeprowadzonych w 2013 r. na zlecenie Urzędu Miasta Krakowa, najczęściej (prawie 40%) mieszkańców określa poziom bezpieczeństwa w mieście jako średni. Niską ocenę poziomowi bezpieczeństwa w Krakowie przyznało ok. 20% mieszkańców, a wysoką ok. 23%.
- **Zasoby mieszkaniowe w Krakowie pomimo systematycznej poprawy są silnie zróżnicowane przestrzennie pod względem technicznym, własnościowym, wieku oraz wskaźników określających warunki mieszkaniowe.** Na przestrzeni lat 2010-2012 przeciętna liczba osób na jedną izbę nie uległa zmianie - w 2012 roku wyniosła 0,7 osoby. Przeciętna liczba osób przypadających na mieszkanie zmniejszyła się nieznacznie - w 2012 roku wyniosła 2,2 osoby. Natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania ogółem oraz na jedną osobę zwiększyła się i w 2012 roku wyniosła odpowiednio 57,6 m² i 25,8m².
- **W Krakowie obserwuje się powolny, niemniej widoczny rosnący standard przestrzeni publicznych.** Przejawem tego jest m.in. dostosowanie przestrzeni publicznej i budynków usługowych do ich korzystania przez osoby niepełnosprawne. Widoczny jest jednak brak harmonizacji polityki przestrzennej pomiędzy gminami KOM - przestrzenie publiczne KOM jako całości są dalekie od kształtu *compact city* i formy *smart city*. Jakość życia w różnych częściach Krakowa oraz KOM, jest zróżnicowana. Wiele z obszarów wymaga podjęcia działań rewitalizacyjnych.
- **Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Krakowie wyniósł w 2012 roku 3,6%, co na tle największych miast Polski jest wartością przeciętną.** Najniższy wskaźnik w kraju odnotowano we Wrocławiu – 2,1%, z kolei najwyższy – w podregionie katowickim – 6,2%.

MOBILNOŚĆ (SMART MOBILITY)

Cechy smart mobility: zintegrowany i bezpieczny system transportowy (komunikacji zbiorowej); dostępność infrastruktury wykorzystującej technologie informacyjno-komunikacyjne; dostępność miasta do/ze świata zewnętrznego.

Diagnoza istniejącego stanu

- System transportowy Krakowa składa się z wielu elementów infrastrukturalnych: z rozbudowanej sieci drogowo-ulicznej wraz z parkingami, z systemu komunikacji zbiorowej (autobusy i tramwaje), z układu dróg rowerowych, z komunikacji kolejowej, lotniczej oraz z transportu wodnego. Miasto systematycznie rozbudowuje infrastrukturę transportową, szczególnie w sferze transportu publicznego. Dostępność i standard usług komunikacji publicznej w mieście systematycznie się poprawia. Liczba pasażerów przewiezionych komunikacją publiczną w latach 2009-2013 wzrosła o prawie 14%.

Mimo rozbudowanej infrastruktury na terenie Krakowa występuje potrzeba dalszego rozwoju sprawnego systemu transportowego na terenie całego KOM, zarówno w układzie wewnętrznym, jak i zewnętrznym (w stosunku do innych metropolii europejskich i krajowych, a zwłaszcza w relacji Kraków-Katowice). Należy zwrócić uwagę na niedostateczny rozwój układu komunikacji kołowej w północnej części miasta, co przekłada się na obsługę komunikacyjną terenów przyległych na północ od Krakowa. Za niezbędny element rozwoju systemu transportowego, zarówno w układzie wewnętrznym, jak i zewnętrznym, uznaje się również stan transportu kolejowego. Występuje potrzeba poprawy jakości infrastruktury kolejowej (trasa E30) oraz lepsze wykorzystanie kolei do obsługi ruchu pasażerskiego w skali aglomeracyjnej (rozwój kolei aglomeracyjnej).

- **Kraków należy do najbardziej zakorkowanych miast w Polsce.** Według „Raportu o korkach w siedmiu największych miastach Polski” przygotowanego przez firmę doradcą *Deloitte* i serwis *Targeo.pl*. w marcu 2014 r. w Krakowie średni dzienny czas stania w korkach wynosił 22’03’’. We Wrocławiu było to 21’49’’, Poznaniu 21’06’’, a w Warszawie 20’43’’.
- **Kraków rozwija infrastrukturę rowerową.** Na liniową infrastrukturę rowerową składają się drogi rowerowe, pasy rowerowe oraz wyznaczone na niektórych ulicach kontrapasy. W skład infrastruktury punktowej zaliczyć można bezobsługowe wypożyczalnie rowerów oraz stojaki rowerowe. Od momentu przyjęcia Strategii Rozwoju Krakowa w 2005 r. długość dostępnych tras rowerowych w Krakowie zwiększyła się niemal dwukrotnie – z 59 do prawie 127 km. **Mimo stopniowego rozwoju infrastruktury rowerowej niewielki odsetek codziennych podróży w ruchu miejskim Krakowa wykonuje się rowerem (według danych z 2013 r. było to ok. 2,6%).** Podstawowym mankamentem funkcjonującej obecnie sieci dróg rowerowych jest brak spójności, szczególnie w obszarze śródmiejskim. Jednym z głównych powodów tego stanu jest intensywna zabudowa i wąskie przestrzenie uliczne uniemożliwiające lub utrudniające wydzielenie tras. Zgodnie z deklaracją zawartą w Karcie Brukselskiej, podpisanej przez Prezydenta Miasta Krakowa podczas rowerowej konferencji *Velo-city* w 2009 roku, miasto-sygnatariusz zadeklarowało m.in. zwiększenie do 15% udziału komunikacji rowerowej w ruchu miejskim do 2020 roku oraz współpracę ze środowiskiem rowerowym, firmami i instytucjami publicznymi w celu upowszechnienia ruchu rowerowego.
- **Ważny atut Krakowa w kontekście dostępności komunikacyjnej stanowi dynamiczny rozwój Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice.** Położony przy północno-zachodniej granicy Krakowa port lotniczy, z dostępnością komunikacyjną zbliżoną do samego miasta, posiada dogodną lokalizację dla obsługi wszystkich gmin KOM. W 2013 roku obsłużył ponad 3,6 mln pasażerów (drugie miejsce po Lotnisku im. Chopina w Warszawie), z czego ponad 91% stanowili pasażerowie w ruchu zagranicznym. Ruch pasażerski w Krakowie wzrósł o 6% w skali roku, przy ogólnej dynamice dla Polski wynoszącej 13%. Warto zauważyć, że w stosunku do roku 2004 odnotowano prawie 4,5-krotny wzrost liczby odprawionych pasażerów.

Z krakowskiego lotniska można polecieć do 61 miast (66 portów), korzystając z oferty połączeń regularnych. Ponadto, oferowanych jest również 17 kierunków czarterowych.

- **Kraków wdraża komunikacyjne rozwiązania z zakresu infrastruktury ICT**, w tym obszarowy system sterowania ruchem, parkingi *park and ride*, system zarządzania transportem publicznym, multimedialne systemy informacji pasażerskiej, automaty biletowe, system e-bilet. Wyzwaniem dla miasta pozostaje udrożnienie szlaków komunikacyjnych miasta, uatrakcyjnienie oraz uczynienie bardziej bezpiecznymi alternatywnych, w stosunku do prywatnego samochodu, sposobów poruszania się, takich jak komunikacja publiczna, piesza i rowerowa.

ŚRODOWISKO (SMART ENVIRONMENT)

Cechy smart environment: zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi; oszczędne gospodarowanie energią (wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii); infrastruktura komunalna wykorzystująca technologie informacyjno-komunikacyjne; skuteczna ochrona środowiska naturalnego; tworzenie przestrzeni zielonych.

Diagnoza istniejącego stanu

- **Kraków i otaczające tereny cechuje wysoka dostępność przestrzeni publicznych i atrakcyjne krajobrazowo środowisko**, na co – poza zabytkowymi układami urbanistycznymi Miasta - składają się m.in. obszar doliny Wisły, dolinki jurajskie (np. Ojcowski Park Narodowy i parki krajobrazowe).
- **Atrakcyjność warunków naturalnych Krakowa wyraźnie obniża szereg problemów ekologicznych, szczególnie wysoki stopień zanieczyszczenia powietrza.** O wysokim stopniu zanieczyszczenia powietrza w Krakowie świadczą wartości emisji zanieczyszczeń określone zgodnie z wymogami Dyrektywy UE 96/62/EC oraz Ustawą o ochronie środowiska (zwłaszcza pomiary pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu). W rankingu miast Europejskiej Agencji Środowiska z 2013 r. Kraków znalazł się na trzecim miejscu w Europie pod względem liczby dni, kiedy codzienne normy dla stężenia pyłu zawieszonego (PM10) zostały przekroczone. W 2012 r. w Krakowie normy przekroczone zostały przez 123 dni (średnia dla trzech stacji pomiarowych). Według prawa UE nie powinny być one przekroczone przez więcej niż 35 dni w roku. W Krakowie odnotowano także bardzo wysokie przekroczenia stężenia rakotwórczego benzo(a)pirenu - w 2012 roku średnio $6,7 \text{ ng/m}^3$, przy wartości docelowej określonej na poziomie 1 ng/m^3 . Dla porównania: w Warszawie $3,1 \text{ ng/m}^3$, a w Londynie $0,08 \text{ ng/m}^3$.
- **Głównymi przyczynami wysokiego zanieczyszczenia powietrza w Krakowie są zanieczyszczenia komunikacyjne oraz użytkowanie przez mieszkańców starych pieców na paliwa stałe (węgiel i drewno).** Na jakość powietrza w znacznym stopniu wpływają nieekologiczne nawyki mieszkańców, tj. spalanie złej jakości węgla, śmieci, odpadków organicznych w domowych kotłowniach i piecach. Wobec narastającego

problemu, przy znacznym udziale społecznym, władze regionalne podjęły decyzje o wprowadzaniu zakazu palenia węglem w Krakowie. Całkowity zakaz palenia węglem zacznie obowiązywać od 2018 r. Od stycznia 2014 r. nowo realizowane obiekty nie będą mogły być wyposażane w piece węglowe.

- Na zanieczyszczenie powietrza w Krakowie, jaki na obszarze KOM, z uwagi na specyficzne położenie fizyczno-geograficzne, w istotnym stopniu oddziałuje również emisja z zakładów przemysłowych. Według Raportu GUS „Ochrona Środowiska w 2012”, Kraków znajduje się na 9. miejscu wśród miast o dużej skali zagrożenia środowiska emisją zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych. Trzeba też pamiętać o intensywności ruchu samochodowego w mieście generującego kolejny zasób zanieczyszczeń. Według „Raportu na temat wielkich miast Polski”¹⁰ przygotowanego przez firmę doradcą PwC Kraków lokuje się nieco powyżej średniej dla badanych 11 miast (1257 samochodów na km², wobec średnio – 1199 pojazdów dla badanych ośrodków).
- Według cyklicznych raportów o stanie środowiska wydawanych przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska, na terenie Krakowa praktycznie nie ma wód kategorii A1 (bardzo dobrej jakości) ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, czyli nadających się do picia po zastosowaniu prostych zabiegów uzdatniania fizycznego.
- Stan techniczny obwałowań ochrony przeciwpowodziowej w centralnej części miasta na odcinku od stopnia wodnego Dąbie do stopnia wodnego Kościuszko jest dobry. Infrastruktura ta została zmodernizowana w latach 1999 – 2012. Pozostałe obwałowania na terenie miasta są w złym stanie technicznym, charakteryzują się niskim stopniem zagęszczenia i mogą być łatwo rozmyte podczas wezbrań powodziowych.
- **Niekorzystnie na poprawę stanu środowiska w Krakowie wpływa nieskoordynowana gospodarka w zakresie kształtowania i utrzymania terenów zielonych.** Obecnie tereny Krakowa w prawie 62% nie są zabudowane, jednak tereny zieleni urządzonej zajmują zaledwie 3,5%. Pozostałe to otwarte tereny, których 45% stanowią tereny nieurządzone i nieużytki. Wiele z nich, ze względu na położenie w obszarze miasta i walory widokowe, znajduje się pod stałym naciskiem ze strony inwestorów powodując sytuacje konfliktowe, zwłaszcza, że dla części tych obszarów nadal nie ma opracowanych planów zagospodarowania przestrzennego. *(czekamy na weryfikację danych przez Biuro Planowania Przestrzennego UMK)*
- **Kraków rozwija infrastrukturę kompleksowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi.** Najważniejszym elementem systemu jest trwająca budowa nowoczesnej spalarni odpadów komunalnych. Obiekt, który ma powstać do końca 2015 r. będzie spalał tzw. resztkowe odpady komunalne, z których wcześniej oddzielono wszystkie użyteczne surowce wtórne. Jego wydajność wyniesie 220 tys. ton rocznie. Przy okazji spalania

¹⁰ Raport na temat wielkich miast Polski, PricewaterhouseCoopers, Warszawa, 2011.

odpadów wytwarzana będzie energia elektryczna i ciepło dla miejskiej sieci ciepłowniczej. Obecnie w Krakowie podstawowym sposobem unieszkodliwiania odpadów komunalnych jest deponowanie ich na składowiskach. W Krakowie wytwarza się ok. 300 tys. ton odpadów rocznie (z czego 86% odpadów trafia na składowiska). Według prognoz w 2020 roku wielkość wytwarzanych odpadów może wzrosnąć do 340 tys. ton.

- **Miasto Kraków realizuje zadania z zakresu zachowania funkcji leczniczych Uzdrowiska Swoszowice w Krakowie.** Obejmują one m.in. działania w zakresie tzw. turystyki medycznej oraz działania z zakresu ochrony infrastruktury leczniczej i promocji zdrowia (modernizacja obiektów uzdrowiskowych wraz z ich otoczeniem). Chroniąc walory środowiska naturalnego, mają one służyć stworzeniu warunków dla wykorzystania wszystkich walorów Uzdrowiska oraz zwiększeniu atrakcyjności turystycznej i leczniczej oferty Krakowa.

ZARZĄDZANIE (SMART GOVERNANCE)

Cechy smart governance: zintegrowane i wielopodmiotowe procesy zarządcze; rozwinięte procedury partycypacyjne; dostępność e-usług sektora publicznego; przyjazne (mieszkańcom i inwestorom) zarządzanie przestrzenią publiczną metropolii; „otwarty samorząd” (interaktywne platformy partycypacji, przejrzystość procedur i dostępność danych publicznych); efektywna współpraca samorządu, nauki i biznesu; kształtowanie (promowanie) wizerunku smart city.

Diagnoza istniejącego stanu

- **Gmina Miejska Kraków rozwija innowacyjne projekty integrujące procesy zarządzania usługami publicznymi, takie jak:**
 - ✓ **„System Elektronicznych Usług Publicznych” (SEUP)** - projekt z obszaru e-administracji, którego celem jest wzrost liczby spraw, które mieszkańcy będą mogli załatwić przez Internet w Urzędzie Miasta Krakowa (UMK) oraz Miejskich Jednostkach Organizacyjnych. Głównym produktem jest 89 usług publicznych uruchomionych on-line. Dodatkowo, projektem objętych jest 10 procedur wewnętrznych UMK. Efektem realizacji projektu będzie wdrożenie w UMK elektronicznego obiegu dokumentów, który usprawni działania oraz ułatwi przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi odpowiedzialnymi za realizację usług publicznych oraz procedur wewnętrznych. Docelowo, do 2020 r., planuje się, iż projekt obejmie wszystkie usługi publiczne Gminy Miejskiej Kraków.
 - ✓ **„Monitorowanie jakości usług publicznych” (MJUP)** - model, zintegrowanego i opartego na partycypacji społecznej systemu monitorowania jakości usług

publicznych, działającego jako system wspomaganie decyzji oraz zarządzania ryzykiem na poziomie strategicznym i operacyjnym.

- ✓ **„Miejski System Informacji Przestrzennej” (MSIP)** - system do wspomaganie zarządzania przestrzenią geograficzną Miasta Krakowa. Głównym celem jest utworzenie jednolitego zbioru danych przestrzennych, który pozwoli na wykorzystywanie nowoczesnych metod i technologii do gromadzenia, przetwarzania i wykorzystywania danych przestrzennych do zarządzania miastem.
- ✓ **„Zintegrowany System Zarządzania GRANIT”** - to w pełni zintegrowany system, pozwalający na szybki dostęp do aktualnych informacji o zarządzanym zasobie budynkowym, jak i lokalowym, obsługującym swą funkcjonalnością wszystkie obszary pracy zarządcy nieruchomości. System oparty jest o jednolitą bazę danych, pozwalającą gromadzić, weryfikować oraz przetwarzać wszystkie posiadane informacje o zasobie.
- ✓ **„Rozwój systemu zarządzania transportem publicznym w Krakowie”** - projekt obejmuje między innymi: rozbudowę systemu zarządzania transportem publicznym (TTSS), w tym m.in.: integrację części taboru tramwajowego z systemem zarządzania transportem publicznym i rozbudowę systemu dynamicznej informacji pasażerskiej.
- ✓ **Zintegrowany Bilet Przewozy Regionalne - Komunikacja Miejska w Krakowie** - Gmina Miejska Kraków we współpracy ze spółką Przewozy Regionalne sp. z o.o. wprowadziła wspólną ofertę biletu odcinkowego miesięcznego Przewozów Regionalnych i biletu miesięcznego Komunikacji Miejskiej w Krakowie.
- ✓ **Projekt pilotażowego wdrożenia systemu *Smart City* w zakresie zarządzania, przyjmowania i realizacji zgłoszeń mieszkańców Krakowa dotyczących wszelkich spraw związanych z utrzymaniem dróg.** System pozwalał mieszkańcom na zgłaszanie problemów związanych ze stanem dróg poprzez nowoczesne media komunikacyjne np. smartfony. Projekt był realizowany od listopada 2011 do lutego 2012.
- **Istotną barierą w zakresie kształtowania polityki rozwoju Krakowa jest niespójność systemu monitorowania zjawisk społeczno-gospodarczych w mieście.** Gmina Miejska Kraków podejmuje działania w celu stworzenia interaktywnego systemu informacji o mieście.
W styczniu 2014 uruchomiono serwis *Obserwatorium* prezentujący m.in. dane Miejskiego Systemu Informacji Przestrzennej. W kontekście usprawniania procesów decyzyjnych w zarządzaniu rozwojem społeczno-gospodarczym Krakowa wyzwaniem dla instytucji miejskich pozostaje integracja i rozwój funkcjonalności nowych narzędzi w tym zakresie.

Proces zarządzania strategicznego miastem jest wspierany przez Małopolskie Obserwatoria Rozwoju (MOR) prowadzone przez władze regionalne¹¹.

- **Kraków od lat rozwija instrumenty włączające mieszkańców w kształtowanie procesów decyzyjnych.** Wśród najważniejszych działań w tym obszarze warto wymienić utworzenie portalu *www.dialogspoleczny.krakow.pl* integrującego proces prowadzenia konsultacji społecznych, inicjatywę powoływania okrągłych stołów (debat publicznych z mieszkańcami) na ważne społeczne kwestie (tj. edukacja, mieszkalnictwo) oraz działania związane z rewitalizacją osiedli prowadzone w formule partycypacyjnej.
- **Miasto posiada zdefiniowane długookresowe strategiczne projekty miejskie i metropolitarne ujęte w projekcie zmiany Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego, tj.:**
 - ✓ „Kraków - Nowa Huta Przyszłości” - kompleksowa rewitalizacja obszarów przemysłowych, obejmująca cztery kluczowe projekty: Centrum Logistyczne - Strefa Aktywności Gospodarczej, Park naukowo-technologiczny Branice, Centrum wielkoskalowych wydarzeń kulturalnych Błonia 2.0, Przylasek Rusiecki - obszar rekreacji i wypoczynku z usługami towarzyszącymi;
 - ✓ „Balice” - pakiet projektów o charakterze metropolitalnym;
 - ✓ „Park Rzeki Wisły” - przebudowa/rewitalizacja terenów nadbrzeżnych;
 - ✓ „Płaszów-Rybitwy” - projekty zmian strukturalnych terenów przemysłowych i pokolejowych;
- **Barierę w zakresie szybkiego i efektywnego gospodarowania przestrzenią w Krakowie stanowi skomplikowana sytuacja własnościowa terenów.** Według danych sprawozdawczych Urzędu Miasta Krakowa tylko około 10% terenów miasta stanowi własność Gminy Miejskiej Kraków. Sytuacja ta w istotnym stopniu utrudnia gospodarowanie przestrzenią publiczną, zwłaszcza w zakresie prowadzenia procesów rewitalizacyjnych i zarządzania terenami zielonymi.
- **Szansą dla kształtowania polityki rozwoju Krakowa i Krakowskiego Obszaru Metropolitarne jest Strategia dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze województw małopolskiego i śląskiego do roku 2020.**

¹¹ Małopolskie Obserwatorium Gospodarki jest częścią Małopolskich Obserwatoriów Rozwoju Regionalnego (MORR) – projektu systemowego o charakterze badawczym realizowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego.

II. Analiza SWOT

/MOCNE I SŁABE STRONY /

GOSPODARKA [SMART ECONOMY]	
<u>Mocne strony</u>	
1.	Korzystne położenie względem istniejących szlaków transportowych.
2.	Rezerwy przestrzenne dla inwestycji.
3.	Pozytywne doświadczenia transformacji gospodarczej – Kraków, jako miasto otwarte na zmiany gospodarcze.
4.	Rozwinięte funkcje metropolitalne.
5.	Tradycje przemysłowe Krakowa.
6.	Rozwój gospodarki opartej na usługach (w tym BPO) i technologiach informacyjnych.
7.	Rozwój sektorów czasu wolnego (turystyka, kultura, sztuka, media).
8.	Rozwój znaczenia gospodarczego gmin KOM spoza Krakowa.
9.	Duży ośrodek szkolnictwa wyższego, mogący zapewniać dopływ kwalifikowanej kadry potrzebnej dla nowych aktywności gospodarczych.
10.	Marka Krakowa (wizerunek Krakowa).
11.	Silny potencjał dziedzictwa kulturowego dla rozwoju nowych form przedsiębiorczości.
<u>Słabe strony</u>	
1.	Niewystarczająca powierzchnia terenów przygotowanych infrastrukturalnie.
2.	Niedocenywanie kwestii gospodarczych przez środowiska opiniotwórcze.
3.	Słabo rozwinięte działania w obszarze ekonomii społecznej.
4.	Niższy poziom rozwoju gospodarczego (PKB, liczba podmiotów gospodarczych) w stosunku do wiodących ośrodków metropolitalnych w kraju.
5.	Niedostatecznie rozwinięta sieć połączeń drogowych wiążąca lokalne ośrodki aktywności gospodarczej, w tym istniejące Strefy Aktywności Gospodarczej.
6.	Nieefektywne wykorzystanie potencjałów (intelektualnego, gospodarczego).
7.	Niski poziom transferu technologii i rozwoju innowacji.

KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY [SMART PEOPLE]

Mocne strony

1. Zaplecze demograficzne (wraz z regionem oraz częścią Polski Południowej).
2. Kapitał intelektualny – wysoki poziom wykształcenia.
3. Silnie rozwijająca się baza dydaktyczno-naukowa uczelni.
4. Bogate i elastyczne zaplecze intelektualne dla przemysłów kreatywnych.
5. Historyczna wielokulturowość Krakowa, współistniejących tradycji oraz przenikających się wzajemnie kultur.
6. Bogate i różnorodne audytorium, przygotowane do odbioru różnorodnej oferty kulturalnej.
7. Rosnąca pozycja krakowskich organizacji pozarządowych i ruchów obywatelskich.
8. Wzrost aktywności mieszkańców w podejmowaniu decyzji poprzez udział w konsultacjach społecznych.
9. Zaangażowanie ekspertów społecznych w procesy partycypacji obywatelskiej .
10. Bogata oferta edukacyjna krakowskich muzeów.
11. Atrakcyjność kulturowa Krakowa, przyciągająca potencjalnych nowych obywateli metropolii.

Słabe strony

1. Niewystarczające wsparcie dla rozwoju młodej kadry artystycznej.
2. Niesatysfakcjonująca jakość dialogu publiczno-społecznego.
3. Odpływ mieszkańców z centrum miasta.
4. Odpływ wysoko wykształconych ludzi z regionu i kraju
5. Brak obligatoryjnych elementów edukacji regionalnej wprowadzanych do szkół.
6. Niedostosowanie systemu kształcenia, w tym zawodowego, do potrzeb rynku pracy.
7. Niedostatecznie rozwinięty system kształcenia *przez całe życie*.
8. Fasadowość konsultacji społecznych.
9. Brak kompleksowego programu budowania społeczeństwa obywatelskiego.
10. Niski poziom zaufania społecznego, niedostateczna współpraca sąsiedzka.
11. Rozwarstwienie sektora organizacji pozarządowych – niewielka liczba dominujących „przedsiębiorstw” organizacji pozarządowych i liczne, ale słabo rozwinięte drobne organizacje pozarządowe.
12. Brak kooperacji pomiędzy uczelniami wyższymi Krakowa, powielanie badań i kierunków.
13. Brak powiązania poziomu wykształcenia z potrzebami rynku pracy

JAKOŚĆ ŻYCIA [SMART LIVING]

Mocne strony

1. *Genius loci* („geniusz miejsca”).
2. Atrakcyjność dla zamieszkania wyrażona stabilną liczbą mieszkańców i poczuciem silnej więzi z miastem.
3. Wysoka jakość i unikatowość przestrzeni miejskich, atrakcyjne krajobrazowo środowisko KOM.
4. Atrakcyjność turystyczna Krakowa i KOM.
5. Dziedzictwo KOM: historyczne, narodowe i kulturowe, w tym najcenniejszy zespół zabytkowy w Polsce.
6. Obecność znaczących w skali kraju i aktywnych instytucji kultury i nauki (Narodowe Centrum Nauki (NCN), wiodące jednostki naukowe).
7. Rozbudowana infrastruktura społeczna o znaczeniu metropolitalnym.
8. Duże możliwości kreowania oferty czasu wolnego w oparciu o ofertę kulturalną i dziedzictwo kulturowe.
9. Bogate tradycje kulturowe – wysoka tożsamość kulturowa mieszkańców, ułatwienie w procesie asymilacji nowo przybyłych.
10. Wzrost liczby mieszkań oddawanych do użytku.

Słabe strony

1. Niespójność społeczna, związana z tworzeniem się nowego typu społeczeństwa podmiejskiego / metropolitalnego, będącego konsekwencją procesów suburbanizacji.
2. Brak zintegrowanego systemu dostępu do kultury (Kulturalna Karta Miejska).
3. Niedostateczne wsparcie dla nieinstytucjonalnych form aktywności kulturalnej.
4. Dominacja imprez o charakterze masowym i popularnym.
5. Niedostateczna troska o kreowanie i animowanie przestrzeni publicznych, w tym obszarów zielonych.
6. Słabo rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna dla mieszkańców Krakowa.
7. Dysfunkcjonalność zabudowy mieszkaniowej powstającej w oparciu o Ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (z 2003 r.).
8. Nierównomierny dostęp do infrastruktury komunalnej w strefie podmiejskiej Krakowa.
9. Nierówności w dostępie do usług publicznych w obrębie KOM, zwłaszcza w zakresie edukacji.
10. Niewystarczający poziom rozwoju usług służby zdrowia i pomocy społecznej dla osób starszych w stosunku do rosnących potrzeb związanych ze starzeniem się społeczeństwa.
11. Brak dostatecznych ułatwień dla osób o specjalnych potrzebach dotyczących rozwiązań przestrzennych i infrastruktury społecznej.
12. Niski poziom subiektywnego poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców.
13. Brak zintegrowanego systemu transportowego w skali metropolitalnej.

MOBILNOŚĆ [SMART MOBILITY]

Mocne strony

1. Rozwinięte funkcje metropolitalne.
2. Dynamiczny rozwój portu lotniczego z jego zapleczem.
3. Modernizacja infrastruktury kolejowej (linia kolejowa E30).
4. Położenie na przebiegu Autostrady A4 i linii kolejowej E30.
5. Dostęp do szerokopasmowego Internetu.

Słabe strony

1. Niedostateczny rozwój układów komunikacji: kolejowej oraz kołowej, zwłaszcza w części północnej miasta.
2. Niedostateczna integracja systemów transportowych – brak parkingów w systemie *Parkuj i Jedź* (ang. Park and Ride, P+R) przy stacjach kolei aglomeracyjnej i pętlach tramwajowych.
3. Brak rozwiniętej i spójnej sieci dróg dla rowerów (DDR) w Krakowie i KOM.
4. Słabo rozwinięta sieć transportu publicznego w obrębie KOM.
5. Postępujący proces niekontrolowanej suburbanizacji w skali KOM.
6. Niedostateczna dostępność komunikacyjna lotniska.
7. Nieodpowiedni stan infrastruktury drogowej oraz jej przepustowości.
8. Brak odpowiedniej liczby miejsc parkingowych w centrum miasta.
9. Niewykorzystany potencjał tkwiący w otoczeniu lotniska.

ŚRODOWISKO [SMART ENVIRONMENT]

Mocne strony

1. Atrakcyjność krajobrazowa Krakowa i KOM.
2. Efektywna gospodarka odpadami.
3. Ochrona przyrody i krajobrazu z wykorzystaniem mechanizmów planistycznych.
4. Dobra jakość wody pitnej.
5. Efektywna gospodarka ściekowa.
6. Uzdrowisko Swoszowice.

Słabe strony

1. Wysoki poziom zanieczyszczeń powietrza pyłami zawieszonymi, głównie ze źródeł powierzchniowych (niska emisja).
2. Wysoki poziom zanieczyszczenia tlenkami azotu (źródła transportowe) w centralnych obszarach miasta i wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, związany z nadmiernym przepływem tranzytowego ruchu samochodowego przez obszar Krakowa i KOM.
3. Niska dostępność infrastruktury kanalizacyjnej w skali KOM przy znacznej dynamice wzrostu liczby ludności.
4. Niska wydajność energetyczna budynków mieszkaniowych oraz użyteczności publicznej.
5. Niski udział odnawialnych źródeł energii (OZE) w bilansie energetycznym Krakowa i KOM.
6. Nieekologiczne nawyki mieszkańców.
7. Pogarszający się klimat akustyczny miasta.
8. Pogarszający się mikroklimat termiczny Krakowa – miejska „wyspa ciepła”.
9. Niedoskonałość systemu ochrony przeciwpowodziowej.
10. Nieskoordynowana gospodarka w zakresie kształtowania i utrzymania terenów zielonych w mieście.
11. Nieracjonalna zabudowa (na terenach zielonych, parkowych, koncentracja w centrum miasta).

ZARZĄDZANIE [SMART GOVERNANCE]

Mocne strony

1. Powstanie stowarzyszenia Metropolia Krakowska jako podmiotu mobilizującego współpracę gmin Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego (KrOF).
2. Wyspecjalizowane jednostki służące zarządzaniu obszarem kultury i dziedzictwa kulturowego.
3. Istnienie silnych marek na rynku kultury.
4. Utworzenie Parku Kulturowego Stare Miasto.
5. Budowa nowoczesnej infrastruktury wykorzystywanej do celów kulturalnych.
6. Rozwój partycypacji społecznej w procesach zarządzania miastem.
7. Zdefiniowane dokumenty i projekty strategiczne Krakowa.
8. Realizowane przez Gminę Miejską Kraków projekty z zakresu inteligentnego miasta.
9. Rozwój nowoczesnych usług administracyjnych.
10. Współpraca z gminami KOM w zakresie usług komunalnych.
11. Aktywność promocyjna i naukowa.

Słabe strony

1. Niewystarczająca promocja Krakowa.
2. Brak wykreowanej silnej marki Kraków.
3. Brak uzgodnionej delimitacji KOM i brak koordynacji w planowaniu przestrzennym.
4. Nie dość aktywna polityka wspierania przedsiębiorczości.
5. Brak zintegrowanego systemu zarządzania kulturą (m.in.. wsparcie rodzimych twórców i młodych talentów, finansowanie, informacja kulturalna, dostęp do kultury, rady eksperckie).
6. Erozja podatkowa Gminy Miejskiej Kraków w związku z procesami suburbanizacji.
7. Brak narzędzi stymulujących rozwój i aktywność klubów osiedlowych (klubów mieszkańców).
8. Brak wielowymiarowych badań jakościowych dotyczących jakości życia w skali metropolii.
9. Gospodarowanie mieniem komunalnym skoncentrowane na celach krótkoterminowych.
10. Słaba kultura współpracy międzysektorowej (m.in. instytucje naukowe – administracja publiczna - podmioty gospodarcze).
11. Brak zintegrowanych baz danych w sferze społecznej, gospodarczej, naukowej, kulturalnej.
12. Słabości w egzekwowaniu prawa względem deweloperów.

/ SZANSE I ZAGROŻENIA /

GOSPODARKA [SMART ECONOMY]	
<u>Szanse</u>	
1.	Strategiczna koncepcja rozwoju gospodarki wiedzy (Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego, Regionalna Strategia Innowacji).
2.	Europejskie wsparcie gospodarki regionalnej.
3.	Stworzenie Strategii Polski Południowej (współpracy ze Śląskiem) – wzmocnienie regionu.
4.	Rozwój społeczeństwa informacyjnego (gospodarki informacyjnej).
5.	Poprawiająca się sytuacja gospodarcza kraju.
6.	Umiędzynarodowienie rynku usług finansowych i technologii informacyjnych (ICT).
7.	Wzrost znaczenia turystyki kulturowej na świecie.
8.	Rozwój sektorów kreatywnych.
<u>Zagrożenia</u>	
1.	Wzrost konkurencyjności gospodarek światowych w relacji do branż eksportowych Polski.
2.	Brak ładu instytucjonalnego w Polsce (szczególnie dla przedsiębiorców).
3.	Niepewność w funkcjonowaniu UE po 2020 roku.
4.	Obniżający się poziom innowacyjności polskiej gospodarki.
5.	Brak ciągłości w realizacji programów strategicznych na poziomie krajowym.
6.	Niska efektywność wykorzystania posiadanych potencjałów.
7.	Brak systemowego wsparcia dla rozwoju przemysłów kreatywnych.

KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY [SMART PEOPLE]

Szanse

1. Polityka spójności Unii Europejskiej w sferze kapitału ludzkiego i społecznego.
2. Tendencje upowszechnienia demokracji bezpośredniej, co wyraża się m.in. w rozwoju budżetów partycypacyjnych w skali kraju.
3. Rosnący poziom wykształcenia w skali kraju.
4. Tendencje rozwoju aktywizmu miejskiego (ruchy obywatelskie, budżety partycypacyjne itp.).
5. Wzrost oczekiwań społecznych co do przejrzystości działań samorządu.
6. Wsparcie aktywizacji wybranych grup społecznych (np. 50+).
7. Kształtowanie się nowej kultury mieszczańskiej i związanych z nią stylów życia.

Zagrożenia

1. Spadek liczby studentów, związany z niżem demograficznym.
2. Duża konkurencja Śląska, mogąca powodować zmniejszone zainteresowanie Krakowem, jako miejscem pracy i osiedlenia.
3. Nieracjonalny system edukacji w Polsce.
4. Problemy mentalne i stereotypy uwarunkowane historycznie i kulturowo.
5. Niski poziom edukacji obywatelskiej.
6. Polaryzacja społeczeństwa.
7. Rosnąca biurokratyzacja życia gospodarczego i społecznego.
8. Niski kapitał społeczny pomostowy.
9. Łatwość manipulowania społeczeństwem.

JAKOŚĆ ŻYCIA [SMART LIVING]

Szanse

1. Polityka spójności Unii Europejskiej – kontynuacja wsparcia rozwoju Polski do 2020 r.
2. Rosnąca popularność terenów i obiektów przemysłowych zagospodarowywanych na cele kulturalne (sektory kreatywne).
3. Rozwój e-usług publicznych i e-biznesu.
4. Upowszechnienie idei budżetów obywatelskich w dzielnicach Krakowa.
5. Wzrastająca świadomość obywatelska – ruchy miejskie.
6. Dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.
7. Zwiększaniu udziału różnych podmiotów w realizowaniu usług publicznych (partnerstwa).
8. Procesy rewitalizacji na terenach przemysłowych, blokowiskach (program pilotażowy rehabilitacji blokowisk).
9. Rozwój dialogu społecznego (konsultacje społeczne, wykorzystanie narzędzi ICT).
10. Wzrost dostępu do globalnej komunikacji.

Zagrożenia

1. Polityka UNESCO zakładająca możliwość wykreślenia z listy światowego dziedzictwa w przypadku utraty walorów krajobrazowych miasta i zbyt radykalnych przekształceń
2. Rosnące bezrobocie, szczególnie wśród dobrze wykształconych młodych ludzi.
3. Wzrastająca liczba wykształconych ludzi opuszczających kraj, województwo.
4. Nietolerancja, dyskryminacja, brak zapisów równościowych w dokumentach strategicznych.
5. Relatywnie niski (w porównaniu do innych krajów transformacji systemowej poziom PKB per capita i niższy poziom płac).
6. Brak kontroli procesu suburbanizacji.
7. rosnące rozwarstwienie społeczne w skali miasta i w skali regionu.
8. reputacja „miasta taniej rozrywki”.
9. reputacja miasta niebezpiecznego.

MOBILNOŚĆ [SMART MOBILITY]

Szanse

1. Modernizacja, rozbudowa oraz integracja systemów transportowych.
2. Dogodne położenie względem szlaków turystycznych, sakralnych, historycznych itp.
3. Umiędzynarodowienie edukacji, badań naukowych i biznesu.
4. Funkcjonowanie w strefie Schengen.
5. Dynamiczny rozwój technologii informacyjnych (ICT).

Zagrożenia

1. Marginalizowanie Krakowa na mapie komunikacyjnej Polski przez władze centralne.
2. Omijająca KOM polityka transportowa Unii Europejskiej w zakresie rozwoju korytarzy transportowych.
3. Słabe zakorzenienie lokalne biznesu międzynarodowego.
4. Zmniejszająca się liczba krajowych i międzynarodowych połączeń lotniczych i kolejowych.
5. Niechęć do mobilności (trudności mieszkaniowe, tradycje, przyzwyczajenia).

ŚRODOWISKO [SMART ENVIRONMENT]

Szanse

1. Bliskie sąsiedztwo obszarów chronionych tworzących unikatowy krajobraz kulturowy (np. Ojcowski Park Narodowy, parki krajobrazowe).
2. Polityka ekologiczna UE.
3. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa.
4. Dokumenty strategiczne województwa małopolskiego (Program Strategiczny Ochrona Środowiska),
5. Rozwój i wzrost popularności technologii opartych o odnawialne źródła energii (OZE).

Zagrożenia

1. Zanieczyszczenie powietrza pochodzące spoza KOM.
2. Nieracjonalne zarządzanie komunikacją.
3. Wzrost liczby samochodów w mieście i KOM.

ZARZĄDZANIE [SMART GOVERNANCE]

Szanse

1. Krajowa polityka rozwoju, uwzględniająca znaczenie ośrodków wojewódzkich (w tym środki na zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT)).
2. Wzrost wykorzystania technologii informacyjnych w systemie zarządzania miastem i metropolią.
3. Wojewódzka polityka rozwoju, uwzględniająca znaczenie tzw. Subregionu Krakowskiego dla rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego.
4. Stosowanie instrumentów partycypacji, referendum, negocjacji i konsultacji w zarządzaniu miastem i województwem (współzarządzanie).

Zagrożenia

1. Brak tradycji współzarządzania.
2. Brak narzędzi zarządzania KOM na zasadach partnerskiego dialogu.
3. Brak sprawnych narzędzi wspomagających partnerstwo publiczno-prywatne.
4. Rosnąca biurokracja na szczeblu centralnym uniemożliwiająca racjonalne zarządzanie w regionie.
5. Decyzje zdeterminowane są cyklem wyborczym.